

संपादककीय

बोलप्रिता धनी...

मराठा समाजाला आरक्षण देण्याच्या मुद्यावरून सुरु असलेल्या आंदोलनाचा लंबक समाजकारण ते राजकारण असा फिरताना दिसत आहे. गेली सहा महिने मराठा समाजाला आरक्षणाच्या मागणीसाठी आंदोलनाचे प्रमुख मनोज जरगे-पाटील यांचा लाढा सुरु आहे. तथापि, त्यांनी उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांच्यावर विखारी आगपाखड केली, त्याने लढ्याला वेगळे वल्यांग मिळवले, असे म्हणावे लागेल. त्याचेच पडसाद मंगळवारी विधिमंडळत उमटले सरकारने आक्रमक भूमिका घेत आंदोलनामागचे बोलवते धनी कोण, असा प्रश्न उपस्थित करत विरोधकांवर तोफ डागली. वाबाबतच्या तपासासाठी विशेष तपास पथकाची (एप्सआयटी) घोषणाही केली. पुरोगामी महाराष्ट्राला अशोभीनी घटना काही महिन्यांपासून घडत आहेत. सामाजिक मुद्याचे होणारे राजकारण मूळ मुद्याला बगल देणारे आणि निवडणुकीच्या तोडावर चिखलफेकीला आमंत्रण देणारे ठरू शकते. जरगे-पाटीलाच्या आंदोलनास मिळवलेला उत्स्पूर्त प्रतिसाद आणि मराठा समाजाला आरक्षण ओवीरी प्रवार्तनाच मिळवे, या त्यांच्या मागणीमुळे दोन समुद्रात दुरावा निर्माण झाला होता. आंदोलन विचवळत गेले, आंदोलकांच्या मागणीचे रूपांतर हट्टव्हाहात झाले. जरगे यांची भागाती तिखट आणि विखारी झाली. परिणामी सरकारने मंगळवारी विधिमंडळतील आक्रमक पवित्रा धेत्याचे दिसले. खेरे तर, गेल्याचे आठवड्यात जरगे यांनी हातेवेंद्र फडणवीस यांना माझा बळी घ्यायचा आहे. ते सलाहनमधून विष देऊ पाहत होते, असे गंभीर आरोप केले. त्यानंतर सरकारपक्षाने थेट शरद पवार आणि उद्धव ठाकरे यांना आरोपीच्या पिंजऱ्यात उभे केले. जरगे-पाटील हे पवार आणि ठाकरे यांची स्क्रिंकट बोलत आहेत, असा अलंतर गंभीर आरोप मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे आणि उपमुख्यमंत्री फडणवीस यांनी एकाच वेळी केला. आंदोलनामार्गे प्रामुख्याने शरद पवार यांच्याचा हात आहे, असे सूचित केले. मंगळवारी विधिमंडळत या प्रश्नावरून रण माजले तेव्हा तर भाजपच्या काही नेत्यांनी तसा स्पष्ट आरोपी केला. या आंदोलनाचे कारस्थान शरद पवार यांचे समर्थक राजेश टोंपे यांच्या कारखान्यात रचले गेले, असाही आरोप झाला. परंतु, टोंपे यांनी या आरोपात एक टक्का जरी तथ्य आढळले तरी राजकारण संन्यास घेईन, असे प्रत्युत्तम दिले आहे. आता संपूर्ण प्रकरणाची ह्याएसआयटीझार्फार्ट चौकशीचे आदेश विधानसभाच्यक्ष राहुल नावेंकर यांनी दिले आहेत. त्यामुळे आंदोलनाचे सारे पदर उजेडात येतील, अशी अपेक्षा आहे. मात्र, त्यासाठी चौकशी सर्वकष आणि निष्पक्ष घ्यावी. चौकशीचे एकतानी स्वरूप आले तर त्यामागील उद्देशलाच हरताळ फासला जाईल. आंदोलनामार्गीत समाजकारणास राजकीय वल्यांग मिळवूनुमुळे लोकसभा तोडावर सत्ताधार्यांच्या हातात आयतेच केलित आले आहे. मात्र, हा संघर्ष महाराष्ट्राची केवळ सामाजिकच नव्हे, तर आर्थिक तसेच सांस्कृतिक वीण विस्कटणारा आहे. मुख्यमंत्री शिंदे यांनी विधिमंडळत वापरलेली भाषा गेले तर राज महिने त्यांचेच मीत्रमंडळातील ज्येष्ठ सहकारी छान भुजबळ्याची बोलत आहेत. राजकीय पुढारायांना गावबळी करणारे हे कोण, असा सवाल मुख्यमंत्र्यांनी केला. तोवा भुजबळ्यानी दोन-अदीच महिनांपूर्वी केला होता. तेव्हा शिंदे व फडणवीसांनी मिळाची गुळ्यां घेतली होती मग आजच त्यांना या प्रश्नाची तीव्रता का जाणवली? जरगे-पाटीलांच्या या आंदोलनास रसद कोण पुरवते आहे, हा शिंदे यांचा प्रश्न आहे की इशारा? हे स्पष्ट कायला होवे. मात्र, जरगे-पाटीलांची वक्तव्ये जोवर राजकीय नव्हती, तोपकेतो मी त्यांच्या पाठीची होतो, अशी मखलाशीही मुख्यमंत्र्यांनी केली. सत्थारी अचानक आक्रमक का झाले, त्यामगे कोणाचे राजकीय हितसंबंध तर नाहीत ना, अशा बाबीची विचार व्हावा. तरच या प्रकरणामार्गील नेमके सच्य बाहेर येईल. खेरे तर जरगे-पाटीलांच्या आंदोलनानंतर सरकारने मराठा समाजाला आर्थिक किंषावर १० टक्के आरक्षणाचा घेतलेला निर्णय मोठे पाऊल होते. त्यानंतरही जरगे यांनी सोगे-सोये हा मुद्या कायम ठेवला आणि आंदोलन भलत्याचा वल्यावर गेले. न्यायालीकान कोसोटीवरही सरकारचा निर्णय मान्य होण्याची शक्यता दिसत असताना, जी चिखलफेक चाललेली आहे ती महाराष्ट्राच्या पुरोगामीपाणाला न शोधणारी आहे. शिवाय, हा विषय अंतिम टप्प्यात असताना सुरु झालेला राजकीय शिंदगा मन विषयण करणारा आहे. खेरेत शासन दरबारी हक्कासाठी लढताना साधनशुद्धितेचे, मर्यादाचे पालन करायचे असते. तारतम्य, तोल यांचा समंबव्य साधायचा असते. त्याची वानवा सध्याच्या घटेनंतर दिसते. त्यामुळे दोन्हीही बाजूनी सांमज्याचा पूल शाकूत ठेवून पावले टाकणे महाराष्ट्रात होते.

किल्येक नोबेल मानकरी पीएच. डी. ही झालेले नव्हते. क्वचित ज्यांना ज्या विधायातील नोबेल परितोषिक मिळालं त्यांचा तो विषयाच नव्हत! अनेक मानकरीचे माय-बाप समाचार परिस्थितीत जीवन जगत होते. काही तर अनाथ होते. कुणाला आपले आई-वडील कोण, हेती महिनी नव्हते! सर सो.व्ही. रामन यांचे वडील तिस्रुचिलापल्लीमधील शाळेत गणित शिकवायचे. आई गृहकृत्यदक्ष. वडिलांचा पागर महिना दहा रुपव. त्यांचे बालपण मध्यमवर्गीय कुटुंबात गेले. ते म्हणत, आय वॉज बॉन विथ ए कापर स्पून इन माझ. पॅट्रिकी मिळवण्याआधीच त्यांचे दोन शोधांवंद ब्रिटिश जर्नल आॅफ फिलांसॉफिकल मॅगझीनमध्ये प्रकाशित झाले. पदार्थविज्ञानामध्ये पदव्युत्तर पदवी मिळवल्यावर त्यांची प्रोफेसर द्वूष्ण नेमणिक झाली. प्रबंध न लिहाताही प्रा. आशुतोष मुख्यर्जीनी त्यांना आॅनररी डॉक्टर आॅफ सायन्स पदवी बहाल केली. सर रामन यांना ह्यारामन इफॅक्ट बदल नोबेल परितोषिक मिळाले तेव्हा ते पीएच. डी. नव्हते. त्यांचे कुटुंब वाचनप्रिय होत. त्यांचे पुत्रणे सुब्रह्मण्यम चंद्रशेखर महान खण्डलशास्त्रज्ञ होते. त्यांनी १९८३मध्ये नोबेल परितोषिक मिळाले. त्यांचे वडील लेखापाल आणि आई लेखिका होती. हे कुटुंब मध्यमवर्गीय आणि सुशिक्षित, सुसंकृत होते. हेरोविंद खोराना १९६८मध्ये वैद्यकशास्त्रातील नोबेल मानकरी झाले. त्यांनी वैद्यकीय कार्य केले तर जन्मतारखेच्या दाखल्यातील नावे वेगळीच

शिक्षण घेतलेले नव्हते. त्यांनी प्रथिनांची जडणघडण आणि जनुकांची क्रमवारी यांचा संबंध स्पष्ट केला होता. त्यांचा जन्म रायपूमध्ये १९२२मध्ये झाला. ग्रावाची लोकसंख्या १०० होती. फक्त खाराना कुटुंबीय सुशिक्षित होत. घरची गरिबी. वडील कृषीखात्यात कारकून. घरचे सारेण सुशिक्षित असावेत, म्हणून त्यांनी सतत प्रवत केले. व्यंक्टरामन रामकृष्ण यांना २००९मध्ये रसायनस्त्रातील नोबेल आपल्याना नकाशाची किंवा खालीला नोबेल गरजवाणी आहेत. तीरीही टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांच्या बालांपी दुसऱ्या महायुद्धातील विषयण वातावरण होते. तीरीही टेड रानावानात भटकती करायचे. व्यायामशाळेत जायचे, पुस्तके वाचायचे. वडिलांची त्यांना अनेक मुद्यियमध्ये आणि संशोधकांकडे नेते. विजानाची आवड निर्माण झाली. प्रतीकूल वातावरणहीही त्यांना नव्हते; पण शेवट गोड झाली. जर्मनीचे टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांना लाहानापासून फिरडे येत. हेलिकोवैक्टर पायलोरमुळे बोर्टम जंतुनी भरलेले पाणी पिणवत: वर प्रवेग केले होते.

अर्थात हे कृत्य आपापांना नव्हते; पण शेवट गोड झाली. जर्मनीचे टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांचा बालांपी दुसऱ्या महायुद्धातील विषयण वातावरण होते. तीरीही टेड रानावानात भटकती करायचे. व्यायामशाळेत जायचे, एडवर्ड मोझर नंवेच्या हीरीड बेटावर राहत. त्यांच्या पालकांनी शालेय शिक्षण पूर्ण केले नव्हत.

वडील ऑर्गनिस्टुस करायची. आई घरकाम करायची. दोन्ही एडवर्ड वेट विजानातील नोबेल परितोषिक मिळाले. अनेक नोबेल विजेत्यांची नोबेल आपल्याना नव्हत. तीरीही टेड रानावानात भटकती करायचे. आई शेवट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांचे वडील सुतारकाम करायचे. आई शेवट रानावानात भटकती करायचे. एडवर्ड आणि मोझर नंवेच्या हीरीड बेटावर राहत. त्यांच्या पालकांनी शालेय शिक्षण पूर्ण केले नव्हत.

वडील ऑर्गनिस्टुस करायची. आई घरकाम करायची. दोन्ही एडवर्ड वेट विजानातील नोबेल परितोषिक मिळाले. अनेक नोबेल विजेत्यांची नोबेल आपल्याना नव्हत. तीरीही टेड रानावानात भटकती की, काही दोबळ निष्कर्ष काढता येतात. त्यांच्या आई-वडीलांनी आणि अंटिक्स एडवर्ड आणि आंदोलनाची नोबेल आपल्याना नव्हत. विजानाची आवड निर्माण झाली. प्रतीकूल वातावरणहीही त्यांना नव्हते; पण शेवट गोड झाली. जर्मनीचे टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांना लाहानापासून फिरडे येत. हेलिकोवैक्टर पायलोरमुळे बोर्टम जंतुनी भरलेले पाणी पिणवत: वर प्रवेग केले होते.

अर्थात हे कृत्य आपापांना नव्हते; पण शेवट गोड झाली. जर्मनीचे टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांना लाहानापासून फिरडे येत. हेलिकोवैक्टर पायलोरमुळे बोर्टम जंतुनी भरलेले पाणी पिणवत: वर प्रवेग केले होते.

अर्थात हे कृत्य आपापांना नव्हते; पण शेवट गोड झाली. जर्मनीचे टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग विक्रेत होते. त्यांना लाहानापासून फिरडे येत. हेलिकोवैक्टर पायलोरमुळे बोर्टम जंतुनी भरलेले पाणी पिणवत: वर प्रवेग केले होते.

अर्थात हे कृत्य आपापांना नव्हते; पण शेवट गोड झाली. जर्मनीचे टेड हेच वेट वडील कृषीत्रंग व

